

## عنوان:

# ساز و کارهای رسیدگی به قاچاق ارز و کالا (از منظر اصول دادرسی منصفانه)

مؤلفان:

دکتر حسین قری - سجاد اعظم پور

چاپخانه: چاپخانه سجاد اعظم پور، تهران، خیابان ولیعصر، پلاک ۱۰۰، تهران  
تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۸۸۸۸۸، ۰۲۱-۸۸۸۸۸۸۸۸، ۰۲۱-۸۸۸۸۸۸۸۸

|                     |                                                                                                            |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| سرشناسه             | : قمری، حسین، ۱۳۵۴ -                                                                                       |
| عنوان قراردادی      | : ایران. قوانین و احکام<br>Iran. Laws, etc.                                                                |
| عنوان و نام پدیدآور | : ساز و کارهای رسیدگی به قاچاق آرز و کالا : از منظر اصول دادرسی منصافانه/مولفان حسین قمری - سجاد اعظم پور. |
| مشخصات نشر          | : تهران: علم استادان، ۱۳۹۶.                                                                                |
| مشخصات ظاهری        | : ۱۶۸ ص.                                                                                                   |
| شابک                | : ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۹۶-۸۹-۰                                                                                        |
| وضعیت فهرست نویسی   | : فیپا                                                                                                     |
| یادداشت             | : کتابنامه.                                                                                                |
| موضوع               | : قاچاق - قوانین و مقررات - ایران                                                                          |
| موضوع               | : Smuggling-- Law and legislation -- Iran                                                                  |
| موضوع               | : کالاها - قوانین و مقررات - ایران                                                                         |
| موضوع               | : Commercial products -- law and legislation -- Iran                                                       |
| موضوع               | : جرم - اقتصادی - ایران                                                                                    |
| موضوع               | : Economic offences -- Iran.                                                                               |
| موضوع               | : تعارض - قوانین و مقررات کیفری - ایران                                                                    |
| موضوع               | : Tariff -- Law and legislation -- Iran -- Cr. -- al provisions                                            |
| شناسه افزوده        | : اعظم پور، سجاد ۱۳۶ -                                                                                     |
| رده بندی کنگره      | : ۱۳۹۶ س. ۲ ج. ۹۵/MI+                                                                                      |
| رده بندی دیویی      | : ۳۴۵/۵۵۰.۲۳۳                                                                                              |
| شماره کتابشناسی ملی | : ۴۸۷۸۱۴۷                                                                                                  |

ساز و کارهای رسیدگی به قاچاق ارز و کالا (از منظر اصول دادرسی منصافانه)

مولفان: دکتر حسین قمری - سجاد اعظم پور

نوبت چاپ: چاپ اول - تهران

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: داریوش

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۹۶-۸۹-۰

ناشر: علم استادان

نشانی انتشارات: خیابان انقلاب، نبش ۱۲ فروردین، پلاک ۱۳۱۴، ساختمان ولیعصر، طبقه اول، واحد ۲

تلفن: ۶۶۴۱۸۴۹۳

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

| صفحه | عنوان                                                                                                |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ۱۱   | ۱- مقدمه                                                                                             |
| ۱۵   | بخش اول: دادرسی عادلانه، مفاهیم و معیارها                                                            |
| ۱۷   | ۱-۱ فصل اول: مفهوم دادرسی عادلانه                                                                    |
| ۱۹   | ۱-۱-۱ مبحث اول: مفهوم دادرسی                                                                         |
| ۲۰   | ۱-۱-۲ مبحث دوم: مفهوم عادلانه (منصفانه)                                                              |
| ۲۲   | ۱-۲ فصل دوم: پیشینه و مبانی دادرسی عادلانه                                                           |
| ۲۳   | ۱-۲-۱ مبحث اول: پیشینه                                                                               |
| ۲۶   | ۱-۲-۲ مبحث دوم: مبانی دادرسی منصفانه                                                                 |
| ۲۷   | ۱-۳ فصل سوم: اصول و معیارهای دادرسی منصفانه                                                          |
| ۳۰   | ۱-۳-۱ مبحث اول: قانونی و صالح بودن دادرسی                                                            |
| ۳۲   | ۱-۳-۲ مبحث دوم: استقلال و بیطرفی                                                                     |
| ۳۵   | ۱-۳-۳ مبحث سوم: علنی بودن دادرسی                                                                     |
| ۳۸   | ۱-۳-۴ مبحث چهارم: اصل برابری سلاحها (برابری امکانات دفاع)                                            |
| ۴۰   | ۱-۳-۵ مبحث پنجم: اصل سریع بودن دادرسی                                                                |
| ۴۱   | ۱-۳-۶ مبحث ششم: اصل محاکمه حضوری                                                                     |
| ۴۲   | ۱-۳-۷ مبحث هفتم: حق دسترسی به وکیل یا مترجم                                                          |
| ۴۴   | ۱-۳-۸ مبحث هشتم: اصل مهلت معقول برای دفاع                                                            |
| ۴۴   | ۱-۳-۹ مبحث نهم: حق تجدید نظرخواهی                                                                    |
| ۴۷   | ۱-۳-۱۰ مبحث دهم: اصل مستند و مستدل بودن آراء مراجع                                                   |
| ۱۵   | بخش دوم: مبانی، مفاهیم، و سازوکارهای رسیدگی منصفانه در نظام حقوقی ایران با نگاهی به قاچاق کالا و ارز |
| ۵۱   | ۱-۲ فصل اول: مفاهیم و تعاریف و اصطلاحات مرتبط با قاچاق کالا و ارز                                    |
| ۵۱   | ۱-۲-۱ مبحث اول: تعاریف قاچاق                                                                         |

|    |                                                             |
|----|-------------------------------------------------------------|
| ۵۴ | معنای حقوقی قاچاق: .....                                    |
| ۵۶ | ۱-۱-۱-۲ گفتار اول: اقتصاد زیرزمینی .....                    |
| ۵۷ | ۲-۱-۱-۲ گفتار دوم: تعریف گمرک واصطلاحات مرتبط با گمرک ..... |
| ۵۷ | بند اول: قلمرو گمرکی .....                                  |
| ۵۸ | بند دوم: حقوق گمرکی .....                                   |
| ۵۸ | بند سوم: سود بازرگانی .....                                 |
| ۵۹ | بند چهارم: حقوق ورود .....                                  |
| ۶۰ | بند پنجم: ارزش گمرکی .....                                  |
| ۶۰ | بند ششم: هزینه های گمرکی .....                              |
| ۶۱ | بند هفتم: عوارض گمرکی .....                                 |
| ۶۱ | بند هشتم: تعرفه .....                                       |
| ۶۱ | بند نهم: ورود موقت .....                                    |
| ۶۲ | بند دهم: ترانزیت گمرکی .....                                |
| ۶۳ | بند یازدهم: کالاهای ممنوع .....                             |
| ۶۴ | ۲-۱-۲ مبحث دوم: انواع قاچاق .....                           |
| ۶۴ | ۱-۲-۱-۲ گفتار اول: قاچاق صادراتی و قاچاق وارداتی .....      |
| ۶۵ | ۲-۲-۱-۲ گفتار دوم: قاچاق گمرکی و قاچاق غیرگمرکی .....       |
| ۶۵ | ۳-۱-۲ مبحث سوم: سازمان مبارزه با قاچاق کالا و ارز .....     |
| ۶۸ | ۱-۳-۱-۲ گفتار اول: سازمانهای شاکی و کاشف .....              |
| ۷۰ | ۲-۳-۱-۲ گفتار دوم: مراجع قضایی و شبه قضایی .....            |
| ۷۱ | بند اول: مراجع اداری (گمرک ایران) .....                     |
| ۷۱ | بند دوم: مراجع قضایی .....                                  |
| ۷۴ | بند سوم: مراجع شبه قضایی (سازمان تعزیرات حکومتی) .....      |
| ۷۸ | ۲-۲ فصل دوم: مبادی، علل، آثار و پیامدهای قاچاق کالا .....   |
| ۷۸ | ۱-۲-۲ مبحث اول: مبادی عمده قاچاق کالا .....                 |

|                                                                                                          |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ۲-۲-۲- مب‌حث دوم: علل و زمینه های قاچاق کالا.....                                                        | ۸۱  |
| ۲-۲-۳- مب‌حث سوم: آثار و پیامدهای قاچاق کالا (اقتصادی، اجتماعی، مالی، بهداشتی، سیاسی و...).....          | ۸۳  |
| ۲-۲-۳-۱- گفتار اول: آثار اقتصادی قاچاق کالا.....                                                         | ۸۶  |
| ۲-۲-۳-۲- گفتار دوم: تأثیر قاچاق کالا بر سیاست های بازرگانی.....                                          | ۹۵  |
| ۲-۲-۳-۳- گفتار سوم: آثار اجتماعی و فرهنگی قاچاق کالا.....                                                | ۹۵  |
| ۲-۲-۴- گفتار چهارم: آثار سیاسی قاچاق کالا.....                                                           | ۱۰۰ |
| ۲-۳-۱- فصل سوم: مراجع رسیدگی کننده به کالای قاچاق و ارزش در نظام حقوقی ایران.....                        | ۱۰۴ |
| ۲-۳-۱-۱- مب‌حث اول: بررسی سر فواین مصوب در خصوص قاچاق کالا و ارزش و مراجع رسیدگی کننده                   |     |
| .....                                                                                                    | ۱۰۴ |
| ۲-۳-۱-۲- گفتار اول: سابقه تف قاچاق کالا و ارزش.....                                                      | ۱۰۶ |
| ۲-۳-۱-۳- گفتار دوم: بررسی نارسایی های قوان مربوط به قاچاق کالا در عمل.....                               | ۱۱۰ |
| ۲-۳-۲- مب‌حث دوم: مراجع رسیدگی کننده قاچاق کالا و ارزش طبق قانون مصوب ۹۲/۱۰/۳.....                       | ۱۱۶ |
| ۲-۴- فصل چهارم: سازوکارهای رسیدگی متصفانه ر قانون جدید کالا و ارزش (مصوب ۹۲/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی)..... | ۱۱۷ |
| ۲-۴-۱- مب‌حث اول: اصل قانونی بودن و صالح بودن دادگاه در قانون جدید قاچاق کالا و ارزش.....                | ۱۲۰ |
| ۲-۴-۲- مب‌حث دوم: سازوکارهای استقلال و بی طرفی در قانون قاچاق کالا و ارزش.....                           | ۱۲۷ |
| ۲-۴-۳- مب‌حث سوم: سازوکارهای اصل علنی بودن دادرسی.....                                                   | ۱۳۳ |
| ۲-۴-۴- مب‌حث چهارم: بررسی و سازوکارهای لازم در اصل برابری سلاح (برابری امکانات دفاع).....                | ۱۴۰ |
| ۲-۴-۵- مب‌حث ششم: حق داشتن وکیل و سازوکارهای تحقق آن جهت دادرسی متصفانه.....                             | ۱۴۷ |
| ۲-۴-۶- مب‌حث هفتم: مستند و مستدل بودن احکام و سازوکارهای لازم.....                                       | ۱۵۰ |
| ۲-۴-۷- مب‌حث هشتم: سازوکارهای حق تجدیدنظرخواهی در پرونده های قاچاق کالا و ارزش.....                      | ۱۵۳ |
| نتیجه گیری و پیشنهادات.....                                                                              | ۱۵۷ |
| منابع و مأخذ.....                                                                                        | ۱۶۲ |

قاچاق کالا و ارز رami توان از ابعاد مختلفی مورد مطالعه و بررسی قرار داد. قاچاق کالا و ارز از بعد سیاسی، تضعیف کننده ارتباط کشورها، از بعد اجتماعی، برهم زننده تعادل اجتماعی و درآمد در میان اقشار جامعه، و از بعد اقتصادی ویران کننده است، زیرا که با ورود کالا و ارز قاچاق به کشور تولید داخلی ضعیف می شود و بر اشتغال داخلی هم تاثیر منفی دارد. اصولاً بیشترین هدف و انگیزه از قاچاق کالا، ارز در کشور، سودآوری است و برای رسیدن به این هدف افراد ذینفع، تمام اصول اخلاقی، حقوقی، دینی و ملی را رها می کنند. قاچاق کالا و ارز از مهمترین دغدغه های برخی از کشورهای در حال توسعه، در جمله ایران است، که نیازمند توجه بیشتر در اینخصوص می باشد. در ایران در رسیدگی به پرونده های قاچاق کالا و ارز مراجع مختلفی دخالت دارند و یکی از دلایل آن قوانین مختلفی است که در این خصوص به تصویب مراجع مختلف رسیده است که برخی در قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز مصوب ۷۴/۲/۱۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام و برخی در قانون نظام صنفی مصوب ۸۲/۱۲/۲۹ مجلس شورای اسلامی، و برخی هم در صلاحیت دادگاههای دادگستری است. وجود تفرات و مراجع متعدد تصمیم گیری در پدیده قاچاق کالا و ارز باعث شده که مراجع رسیدگی کننده نتوانند اصل دادرسی منصفانه را رعایت کنند. امروزه نهاد صالح برای رسیدگی به پرونده های قاچاق کالا و ارز در ایران از مبادی گمرکی بر اساس قانون جدید، دادگاههای عمومی و در بعضی موارد سازمان تعزیرات حکومتی است، براساس اصول و شرایط رسیدگی به پرونده های قاچاق مطابق قانون فوق، آراء صادره توسط مراجع مذکور قطعی است و علاوه بر آن در مورد جریمه نقدی، قابل تخفیف و تعلیق نیست. با این حال اصول دادرسی منصفانه دارای اصول و شرایطی است که عبارتند از: اصل قانونی بودن، برابری، تناسب، بی طرفی، الزامی بودن، علنی بودن، براءت، اصل حق دفاع و حق مراجعه به دادگاه بالاتر. به

نظر می‌رسد با توجه به آیین رسیدگی به پرونده‌های قاچاق کالا و ارز، و نظر به قطعی بودن آن و عدم تخفیف برخی از مجازات‌ها، برخی از اصول دادرسی منصفانه از جمله حق دفاع و مراجعه به دادگاه‌های بالاتر، تأدیده گرفته شده که جا دارد با وضع قوانین جدید اصول دادرسی منصفانه، بطور کامل در جریان رسیدگی مدنظر قرار گیرد.

قاچاق کالا و ارز تاثیر بسیار شدیدی بر اقتصاد کشورمان دارد و لازم است که با وضع قوانین کارآمد و به روز با این پدیده مبارزه کرد، قوانین موجود در نظام حقوقی ایران در ارتباط با این پدیده قوانینی هستند که قابلیت زیادی ندارند. قاچاق کالا اقتصاد جامعه را فلج می‌کند و به مراکز و کارگاه‌های تولیدی صدمه می‌زند. علاوه بر آن به عنوان یک چالش اقتصادی و اجتماعی، حائز اهمیت است. امروزه این پدیده نه یک تهدید جدی در مسیر راه تجارت آزاد است بلکه هزینه‌های زیادی بر بدنه اقتصادی کشور دارد و در صورتی که مبارزه مام عیارو جدی با آن صورت نگیرد، موجب شکل گیری اقتصاد زیر زمینی یا اقتصاد سیاه می‌شود. اگرچه این امر هم تدوین قوانین جامع و به روز و کارآمد با منظر قراردادن اصول دادرسی منصفانه پیش‌بینی شده در قوانین است تا هم این پدیده کاهش پیدا کند و هم اینکه حقوق افراد در این بین ضایع نشود.

به نظر می‌رسد کتابات اولیه در راستای بحث قاچاق کالا و ارز در رسیدگی در پرتو اصول دادرسی منصفانه می‌باشد. با مرور در این خصوص بیشتر حاکی از بررسی موضوع از دیدگاه اقتصادی دارد و تاکنون موضوع جریان رسیدگی به این پدیده را از منظر دادرسی منصفانه مورد تحلیل قرار نگرفته است. هرچند که کتاباتی نظیر «قاچاق ارز و کالا» توسط علیرضا خارکوهی در نشریه گفتمان حقوقی به شماره ۱۰ و «قاچاق کالا و راه‌های رویارویی با آن» توسط صادق بافنده در نشریه شماره ۲۸۴ اطلاعات سیاسی و اقتصادی - انجام گرفته است و به نکات خوبی هم در بحث قاچاق ارز و کالا پرداخته‌اند، و بیشتر موضوع را از دیدگاه اقتصادی، تجزیه و تحلیل نموده‌اند.

کتاب حاضر در دو بخش ارائه گردیده و بخش اول از سه فصل و در فصل اول مفهوم دادرسی عادلانه شرح داده شده است و آن گاه در فصل دوم به مبحث پیشینه دادرسی منصفانه پرداخته شده و در پایان این بخش هم معیارها و اصول دادرسی منصفانه مورد بررسی قرار گرفته است و در بخش دوم هم ابتدا در فصل اول مفاهیم و تعاریف و اصطلاحات مرتبط به قاچاق کالا و ارز و سپس در فصل دوم علل و دامدهای قاچاق کالا و ارز مورد کنکاش قرار گرفته و در فصل سوم مراجع رسیدگی کننده به پرونده های قاچاق کالا و ارز در نظام حقوقی ایران مورد بررسی قرار گرفته و در فصل بعد هم دادرسی منصفانه و ساز و کارهای لازم جهت تحقق آن در قانون جدید قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی مورد شناسایی قرار گرفته و در نهایت یک سری راهکارها و پیشنهادات به منظور کنترل دای قاچاق بیان گردیده است.